

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-56-34>

УДК 347(477)

Савченко Ольга Ростиславівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри документальних комунікацій та менеджменту,
Рівненський державний гуманітарний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5596-2915>

Дем'янюк Олександр Олександрович

здобувач освітнього ступення «доктор філософії» (PhD),
Рівненський державний гуманітарний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-7731-0401>

Olga Savchenko, Oleksandr Demianiuk

Rivne State Humanities University

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ В УКРАЇНІ: АКТУАЛЬНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМИ

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF INTELLECTUAL PROPERTY MANAGEMENT IN UKRAINE: RELEVANCE AND MECHANISMS

Анотація. Стаття присвячена управлінню інтелектуальною власністю (ІВ) у бізнес-структурах України як чиннику інноваційного розвитку та конкурентоспроможності. ІВ охоплює нематеріальні активи – від торговельних марок і авторських прав до результатів інновацій та продуктів штучного інтелекту, що потребують правового захисту й комерціалізації. Проаналізовано стан українського ринку ІВ. Бізнес інтегрує ІВ у цифрові процеси, маркетинг і розвиток сервісів. Наголошено на викликах цифровізації та регулювання авторства алгоритмів. Запропоновано системний менеджмент ІВ, що поєднує правові, економічні й організаційні механізми, забезпечує оптимізацію ресурсів, підвищує інноваційну активність і формує стратегічні переваги підприємств.

Ключові слова: інтелектуальна власність, управління ІВ, інновації, цифровізація, штучний інтелект, стратегічне планування, комерціалізація.

Summary. The article is devoted to the study of intellectual property (IP) management in contemporary business structures of Ukraine as a crucial factor in shaping enterprises' innovative potential and competitive advantages. Intellectual property is defined as a set of intangible assets encompassing intellectual capital, rights to inventions, industrial designs, trademarks, copyright works, trade secrets, and other protected objects, as well as assets generated in the course of innovations and technological solutions, including artificial intelligence products that require specialized legal and managerial mechanisms for protection and commercialization. The current state of the Ukrainian IP market is analyzed, revealing significant fluctuations caused by wartime and economic challenges: intensive activity in the pre-war period, a sharp decline at the onset of the war, and gradual recovery following stabilization. It is established that businesses increasingly employ trademarks as a key adaptation tool, embedding IP into digital processes, marketing strategies, and the development of new services. The article examines modern challenges of IP management in the context of digitalization and artificial intelligence development, particularly issues related to algorithmic subjectivity, authorship, and the patentability of generative technologies. The study also reviews Ukrainian and international research on legal regulation, asset valuation and commercialization, integration of IP into management systems, and mechanisms for fostering innovation. A comprehensive approach to IP management is proposed, incorporating legal regulation, organizational and economic mechanisms, technological adaptation, economic incentives, strategic planning, and international integration. Supporting tables illustrate key directions of IP management, fundamental principles, processes, methods, and their practical significance for business. Systematic management of intellectual property enables resource optimization, enhances innovative activity, stimulates investment, prevents legal conflicts, and embeds IP into enterprises' strategic development. In the current environment, IP management emerges as a strategic instrument for strengthening business competitiveness, safeguarding intangible assets, and ensuring companies' effective adaptation to digital technologies and global market challenges.

Keywords: intellectual property, IP management, innovation, digitalization, artificial intelligence, strategic planning, commercialization.

Постановка проблеми. Інтелектуальна власність (ІВ) у ХХІ столітті – це одна з ключових чинників соціально-економічного розвитку, оскільки саме нематеріальні активи формують основу інновацій, цифрових трансформацій та конкурентоспроможності підприємств. В умовах тривалої війни та одночасної необхідності підтримки економічної стабільності Україна стикається з особливо гострою потребою у формуванні ефективної системи управління ІВ. Від здатності держави забезпечувати захист і комерціалізацію результатів інтелектуальної діяльності безпосередньо залежить інноваційний потенціал держави, рівень інтеграції у світовий ринок та можливості залучення інвестицій.

Попри позитивні зрушення останніх років, нормативно-правова та управлінська практика у сфері ІВ залишається фрагментарною та не завжди ефективною.

Недостатня адаптація правових механізмів до стрімкого розвитку штучного інтелекту спричиняє правовий дисбаланс у сфері патентування, авторського права та трансферу технологій, що створює правову невизначеність і стримує розвиток високотехнологічних секторів економіки.

Паралельно спостерігається зниження ділової активності у сфері захисту ІВ: кількість заявок на охоронні документи зменшується через складність процедур, брак фінансових стимулів і слабку інфраструктуру трансферу технологій [6]. Таким чином, попит на інновації зростає, але механізми їхнього захисту й комерціалізації залишаються неефективними.

Додаткову актуальність проблемі надають глобальні тенденції – зростання ролі інноваційної економіки, потреба в захисті національних технологій, цифровізація та формування нових типів об'єктів ІВ. Ефективне управління інтелектуальними активами стає передумовою інвестиційної привабливості, розвитку стартапів і міжнародних партнерств.

Отже, Україна потребує не лише оновлення законодавства, а й системного підходу до управління ІВ, який інтегрує правові, організаційно-економічні й технологічні інструменти. Така модель є критичною для зміцнення національної конкурентоспроможності, розширення технологічного трансферу та інтеграції у глобальний інноваційний простір.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми. Вивчення інтелектуальної власності (ІВ) в українській науці демонструє поступовий перехід від базових теоретичних підходів до аналізу сучасних викликів, зумовлених цифровізацією, розвитком штучного інтелекту, геополітичними та технологічними трансформаціями, а також необхідністю адаптації управлінських практик до нових умов. Зокрема, О. Васильєв [1] систематизує структуру

ІВ та визначає її роль у формуванні інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання. В. Дюндін [2] поглиблює розуміння, виокремлюючи два рівні трактування ІВ: як інтелектуальний капітал підприємства та як результат відтворення індивідуального капіталу. Такий підхід дозволяє розглядати ІВ не лише як правову категорію, а й як економічний ресурс, що забезпечує стратегічні переваги.

Разом із цим сучасні дослідження [5; 14] акцентують на управлінському аспекті, наголошуючи на потребі інтеграції нематеріальних активів у систему менеджменту, їх оцінки, обліку та стратегічного використання. Це відкриває можливості для формування ефективних механізмів управління, що поєднують правове регулювання, організаційно-економічні інструменти та цифрові технології.

Питання комерціалізації, захисту та реалізації державної політики у сфері ІВ досліджують О. Кулініч та Р. Шишка [11], наголошуючи на інституційному вимірі цього процесу.

Новий науковий вектор стосується викликів, пов'язаних із штучним інтелектом. Р. Кірін, Б. Гутий та О. Дніпров [8] акцентують на правових колізіях між принципом персонального авторства та результатами, створеними алгоритмами. О. Кульчій [12] пропонує перегляд засад авторського права в умовах розвитку генеративних технологій, а Р. Кірін, В. Петренко та А. Калмиков [9] підкреслюють важливість гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами. У цьому контексті дослідження М. Кармазіна [4] розкриває порівняльно-правові аспекти захисту ШІ-інновацій у різних правових системах, що формує орієнтири для української адаптації.

Праці О. Полюховича [13], Ю. Тюрєя [15] та інших роблять акцент на необхідності спеціального правового режиму для ШІ-інновацій, пропонуючи міждисциплінарний підхід, що поєднує юриспруденцію, ІТ та етику.

Таким чином, наявна наукова література висвітлює широкий спектр питань у сфері інтелектуальної власності – від класичних економіко-правових підходів до проблем управління нематеріальними активами та адаптації правового режиму до цифровізації й розвитку штучного інтелекту.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявні дослідження у сфері інтелектуальної власності, низка критично важливих аспектів для України залишаються недостатньо опрацьованими. Зокрема, дослідження переважно зосереджуються на окремих складових – оцінці нематеріальних активів, комерціалізації винаходів чи правовому регулюванню авторства в контексті штучного інтелекту. Комплексного підходу до управління ІВ, який би інтегрував правові, організаційні, економічні, технологічні чи інші аспекти, досі не сформовано.

Мета дослідження полягає у визначенні ефективних підходів до управління інтелектуальною власністю в сучасних бізнес-структурах України, оцінці стану чинних механізмів та розробці практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Для досягнення мети були визначені такі завдання: проаналізувати сучасний стан та механізми управління ІВ у бізнес-структурах; сформулювати пропозиції щодо підвищення ефективності управління ІВ з урахуванням цифровізації та розвитку штучного інтелекту.

Очікуваним результатом дослідження є науково обґрунтовані рекомендації для бізнес-структур щодо оптимізації процесів управління ІВ, що сприятимуть підвищенню ефективності використання нематеріальних активів у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтелектуальна власність у сучасних бізнес-структурах розглядається як стратегічний ресурс, що визначає інноваційний потенціал та забезпечує конкурентні переваги підприємства. До складу ІВ належать права на винаходи, промислові зразки, торговельні марки, авторські твори, комерційні таємниці й інші нематеріальні активи, які виступають ключовими елементами створення доданої вартості. Водночас ефективність використання цих активів значною мірою залежить від державної політики у сфері ІВ, що формується з урахуванням національних особливостей, міжнародних договорів та глобальної практики. Саме узгодженість законодавчої бази, управлінських стратегій та інституційних меха-

нізмів дозволяє перетворити ІВ на інструмент довгострокового розвитку як окремих підприємств, так і економіки загалом.

Незважаючи на складну воєнну ситуацію, процес реформування системи інтелектуальної власності в Україні не зупинився. Навпаки, останні зміни спрямовані на приведення національного законодавства у відповідність до європейських стандартів, спрощення адміністративних процедур для суб'єктів, які подають заявки, та підвищення прозорості процесів.

Оцінка стану українського ринку інтелектуальної власності за останні роки наведена у таблицях 1–2, що дозволяє відстежити динаміку надходження заявок та інвестиційно-інноваційну активність підприємств [3; 6].

Аналіз статистичних даних свідчить про наявність вираженої тенденції розвитку українського ринку інтелектуальної власності. Так, у 2020–2021 роках спостерігалася висока активність ринку ІВ: загальна кількість заявок сягала 38–41 тис., а винаходів – понад 3 тис. Із початком війни в 2022 році відбулося різке зниження кількості заявок до 22 тис., у тому числі винаходів – до 2,8 тис., що відобразило скорочення інвестицій і сповільнення інноваційної діяльності. У 2023–2024 роках ринок частково відновився: загальна кількість поданих заяв зросла до 32–31 тис., а корисних моделей – до 3,7 тис., що свідчить про адаптацію підприємств до нових економічних умов та збереження потенціалу для інновацій.

Таблиця 1 – Кількісні тенденції змін сфери інтелектуальної власності в Україні

Різновиди об'єктів	Статистика за роками					Відхилення в 2024 році (%):			
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023
Усього надійшло заявок	38388	41003	22195	32759	31183	-18,8	-23,9	40,4	-4,8
Винаходи	3194	3390	2758	2911	2559	-19,9	-24,5	-7,2	-12,1
Корисні моделі	5273	4427	2378	3504	3748	-28,9	-15,3	57,6	6,9
Промислові зразки	2025	1836	825	1112	1059	-47,7	-42,3	28,4	-4,8
Торговельні марки (за національною процедурою)	27896	31350	16234	25232	23817	-14,6	-24,0	46,7	-5,6

Джерело: [3, с. 3]

Таблиця 2 – Якісна характеристика змін сфери ІВ в Україні

Напрямок ІВ	Результативність напрямів
Винаходи	Відновлення кількості поданих заявок після падіння в 2022 р.; стабілізація та зростання інноваційної активності
Корисні моделі	Поступове збільшення кількості реєстрацій, інтеграція нових технологій у виробничі процеси, стимулювання R&D
Промислові зразки	Поступова стабілізація після значного падіння 2022 року; покращення системи патентного обліку та комерціалізації
Торговельні марки	Відновлення активності подачі заявок; спрощення адміністративних процедур, що підвищує інвестиційну привабливість
Авторські права	Зростання креативної активності, розвиток цифрових платформ і сервісів, посилення захисту авторських прав онлайн

Джерело: сформовано авторами

Якщо аналізувати діяльність ІВ бізнес-структур із позиції управлінської та комерційної діяльності, то слід зважити на те, що найбільшу кількість заявок на торговельні марки за національною процедурою в 2024 році було подано за 35-м класом (9160 заявок) Міжнародної класифікації товарів і послуг для реєстрації знаків, до якого належать, головним чином, послуги, пов'язані з керуванням підприємницькою діяльністю, функціонуванням, організуванням та адмініструванням торговельного чи промислового підприємства, а також послуги з рекламування, маркетингу та сприяння продажам [3, с. 28]. Саме така активізація сфери свідчить про тенденції до активного використання торговельних марок як інструменту адаптації бізнесу до ринкових умов. Підприємства все частіше застосовують гнучкі управлінські стратегії, інтегруючи ІВ у процеси цифровізації, маркетингового просування та розвитку нових сервісів. Такі адаптивні рішення дозволяють оперативно реагувати на зміни попиту, мінімізувати ризики неправомірного використання брендів та підвищувати інвестиційну привабливість компанії.

Проведені дослідження понятійного характеру обраної проблематики дозволили нам стверджувати, що інтелектуальна власність (ІВ) – це сукупність нематеріальних активів підприємства, що формують його економічну та стратегічну перевагу, впливають на ринкову позицію та привабливість для інвестицій. Вона включає як інтелектуальний капітал, що охоплює результати індивідуальної творчої діяльності співробітників та колективні розробки комерційної цінності, так і об'єкти, що охороняються законом, забезпечуючи виключні права на використання результатів інтелектуальної діяльності. Сучасне бачення ІВ охоплює також активи, створені у процесі інновацій та технологічних рішень, включно з продуктами штучного інтелекту, що потребують спеціалізованих правових і управлінських механізмів захисту та комерціалізації.

Вважаємо, що управління інтелектуальною власністю у сучасних реаліях стає не просто механізмом захисту прав, а стратегічним інструментом, який інтегрує ІВ у всі ключові бізнес-процеси підприємства.

Дослідження сучасних підходів до управління інтелектуальною власністю в бізнес-структурах України демонструють, що ефективна система управління об'єднує кілька взаємопов'язаних напрямів. Передусім правове регулювання забезпечує юридичний захист нематеріальних активів, включаючи патентування й авторські права, та адаптується до міжнародних стандартів і цифрових трансформацій [8; 10]. Водночас виникають проблеми щодо визначення суб'єктності алгоритмів штучного інтелекту, авторства та патентування результатів, створених алгоритмами.

Організаційно-економічні механізми охоплюють оцінку нематеріальних активів, інтеграцію їх у стратегію компанії, стимулювання інновацій та управління трансфером технологій [2; 6]. Практична значущість цих підходів полягає в оптимізації використання ресурсів, підвищенні конкурентоспроможності та створенні передумов для розвитку нових продуктів. Водночас складність процедур, бюрократичні бар'єри, низька активність бізнесу та обмежений доступ до фінансових і інтелектуальних ресурсів звужує ефективність управління ІВ.

Технологічна адаптація та цифровізація включає оцінку впливу генеративного штучного інтелекту й інших цифрових технологій на створення об'єктів ІВ, а також визначення методів їхньої оцінки, захисту та комерціалізації при мінімальному людському втручанні [8; 12]. Це підвищує адаптивність систем управління ІВ, підтримує цифрову трансформацію бізнесу та допомагає уникати правових колізій.

Економічні стимули й управління інвестиціями в ІВ передбачають застосування механізмів підтримки інноваційної діяльності, таких як гранти, пільгове оподаткування, венчурні інвестиції та корпоративне фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт. Практичне значення цих підходів полягає в підвищенні мотивації підприємств до створення нових продуктів і технологій та збільшенні їхньої інвестиційної привабливості, що підкреслюють А. Касич та О. Ткаченко [6], наголошуючи на інтеграції економічних стимулів у загальну стратегію управління ІВ для забезпечення стабільного інноваційного розвитку.

Стратегічне планування та управління портфелем ІВ дедалі частіше здійснюється за системним підходом, що включає ідентифікацію критично важливих об'єктів, оцінку їхньої ринкової й технологічної цінності, пріоритизацію захисту та оптимізацію ресурсів. Це дозволяє підприємствам ефективно розподіляти ресурси між проектами, контролювати ризики та підвищувати рентабельність інноваційної діяльності [5; 12].

Інший важливий напрям – це міжнародна інтеграція та трансфер технологій, який забезпечує доступ компаній до нових ринків, партнерств і ресурсів через ліцензування, франчайзинг, стратегічні альянси й участь у міжнародних патентних системах. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності та зміцненню іміджу компанії на світовій арені [9; 16].

Для ефективного управління інтелектуальною власністю у сучасних бізнес-структурах доцільно розглядати ІВ як систему взаємопов'язаних процесів менеджменту, що охоплюють планування, організацію, контроль та стимулювання інноваційної діяльності. Таке бачення дозволяє підпри-

емству не лише формально захищати права на нематеріальні активи, а й оптимізувати їх використання, підвищувати інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність, інтегрувати ІВ у стратегічний розвиток бізнесу та забезпечувати адаптацію до цифрових технологій.

У цьому контексті наведена таблиця 3 систематизує основні напрями управління ІВ з позиції менеджменту, показує ключові процеси, принципи та методи управління та демонструє їхнє практичне значення для бізнесу. Такий підхід дозволяє підприємству цілісно координувати механізми управління нематеріальними активами та інтегрувати їх у корпоративну стратегію інноваційного розвитку.

Практична реалізація механізмів управління інтелектуальною власністю, відображених у таблиці 3, підтверджується досвідом провідних міжнародних і національних компаній. WIPO виступає глобальним інституційним орієнтиром у сфері стандартизації патентування, реєстрації торговельних марок і міжнародного захисту ІВ. Українська компанія SoftServe демонструє

ефективну технологічну адаптацію через впровадження цифрових інструментів управління ІВ та систем аналітики штучного інтелекту. Корпорація Nestlé забезпечує інтеграцію організаційно-економічних механізмів шляхом аудиту R&D і трансферу технологій у межах стратегії сталого розвитку. IBM є прикладом стратегічного управління портфелем ІВ, що поєднує патентний менеджмент, ліцензування та оцінку рентабельності інновацій. Pfizer, у свою чергу, реалізує ефективну модель правового регулювання та міжнародної інтеграції, поєднуючи патентний захист фармацевтичних технологій із глобальними ліцензійними угодами. Зазначені практики доводять, що системне управління ІВ є ключовим чинником підвищення інноваційної спроможності, комерціалізації розробок і зміцнення конкурентних позицій на глобальному ринку [17–21].

Якщо визначати результати управління інтелектуальною власністю через призму практичної діяльності підприємства, можна виокремити ключові ефекти за кожним напрямом, що наведені в таблиці 4.

Таблиця 3 – Механізми управління ІВ

Напрямок управління ІВ	Ключові засади / принципи	Функції / процеси	Методи та інструменти	Практика
Правове регулювання	Законність, превентивний захист, відповідність міжнародним стандартам	Патентування, реєстрація ТМ, контроль правових ризиків	Реєстраційні системи, юридичний аудит, моніторинг порушень	Реєстрація торговельних марок у WIPO, контроль авторських прав у ІТ-компаніях України
Організаційно-економічні механізми	Стратегічна інтеграція, ефективність, мотивація	Оцінка активів, інтеграція в бізнес-процеси, трансфер технологій	КРІ для ІВ, внутрішній аудит, стратегічне планування	Упровадження систем управління ІВ у фармацевтичних підприємствах, внутрішній аудит R&D у F&B секторі
Технологічна адаптація	Гнучкість, інноваційність, цифровізація	Оцінка нових технологій, контроль створення об'єктів ІВ	IP management software, цифровий облік, AI-аналіз	Використання генеративного ШІ для розробки продуктів у ІТ-стартапах; автоматизовані системи управління ІВ у великих корпораціях
Економічні стимули	Підтримка інновацій, заохочення до ризику, інвестиційна привабливість	Планування інвестицій, стимулювання створення нових продуктів	Гранти, венчурне фінансування, податкові пільги	Використання державних грантових програм для стартапів, корпоративні фонди R&D у промисловості
Стратегічне планування	Системність, пріоритизація, управління ризиками	Управління портфелем ІВ, контроль рентабельності	SWOT-аналіз, стратегічне картування, портфельний аналіз	Пріоритизація патентів у фармацевтичних компаніях, аналіз ROI від нових технологій
Міжнародна інтеграція	Глобальна конкурентоспроможність, партнерство, стандартизація	Ліцензування, франчайзинг, стратегічні альянси	Міжнародні угоди, WIPO, трансфер технологій	Ліцензування інноваційних продуктів за кордоном; участь українських компаній у глобальних альянсах

Джерело: сформовано авторами згідно [3; 6–8; 10; 14; 17–21]

Таблиця 4 – Результати управління ІВ

Напрямок управління ІВ	Практичне значення для бізнесу
Правове регулювання	Мінімізація юридичних ризиків, захист інновацій
Організаційно-економічні механізми	Оптимізація ресурсів, розвиток трансферу технологій
Технологічна адаптація	Підтримка цифрової трансформації, уникнення правових колізій
Економічні стимули	Підвищення мотивації до інновацій, збільшення інвестиційної привабливості
Стратегічне планування	Ефективний розподіл ресурсів, підвищення рентабельності інновацій
Міжнародна інтеграція	Доступ до нових ринків, підвищення конкурентоспроможності

Джерело: сформовано авторами

Висновки. Аналіз механізмів управління ІВ показує, що успішне впровадження комплексних управлінських підходів забезпечує підприємству не лише правовий захист нематеріальних активів, а й ефективну інтеграцію ІВ у стратегічні процеси розвитку бізнесу. Системний менеджмент ІВ дозволяє оптимізувати ресурси, підвищувати інновацій-

ну активність, стимулювати інвестиції та сприяти глобальній конкурентоспроможності підприємств.

Отже, застосування управлінських принципів, функцій та методів у поєднанні з конкретними практичними заходами є ключовим для формування стійкої та адаптивної системи управління інтелектуальною власністю.

Список використаних джерел:

1. Васильєв О. В. Інтелектуальна власність: визначення, структура та роль у сучасних економічних умовах. *Економіка і суспільство*. Вип. 6, 2016. С. 53–57.
2. Дюндін В. Д. Інтелектуальна власність як головна складова інтелектуального потенціалу. *Ефективна економіка*. 2014. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3021> (дата звернення: 03.10.2025).
3. Інтелектуальна власність у цифрах. URL: https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/IP-in-Figures-2024-ua-web.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 03.10.2025).
4. Кармазін М. О. Порівняльно-правові питання захисту прав інтелектуальної власності на технології штучного інтелекту. *Наше право*. 2024. № 3. С. 183–188. DOI: <https://doi.org/10.32782/np.2024.3.23>
5. Касич А. О., Хіміч І. Г. Теоретичні основи оцінки та обліку нематеріальних активів. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. 2013. № 50. С. 69–75.
6. Касич, А., & Ткаченко, О. Управління інтелектуальною власністю підприємства задля активізації інноваційної діяльності в період повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-119/> (дата звернення: 02.09.2025).
7. Кірін Р. С., Вознюк Н. І., Старчук О. В. Штучний інтелект і патентне право в Україні: виклики для правової системи. *Український політико-правовий дискурс*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15532979> (дата звернення: 28.09.2025).
8. Кірін Р. С., Гутий Б. В., Дніпров О. С. Оптимізація правових механізмів захисту інтелектуальної власності у сфері штучного інтелекту та цифрових технологій. *Український політико-правовий дискурс*. 2025. № 9. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15081410> (дата звернення: 28.09.2025).
9. Кірін Р. С., Петренко В. О., Калмиков А. С. Проблеми гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами захисту прав інтелектуальної власності. *Український політико-правовий дискурс*. 2024. № 5. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14244250> (дата звернення: 28.09.2025).
10. Колб С. О. Правові та інституційні зміни в системі інтелектуальної власності України. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. Вип. 2. С. 593–601.
11. Кулініч О. О., Шишка Р. Б. Охорона та захист прав інтелектуальної власності: економіко-правові підходи: монографія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 276 с.
12. Кульчий О. О. Інститут авторського права в умовах розвитку інструментів генеративного штучного інтелекту. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. Т. 2, № 86. С. 140–145. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.2.22>.
13. Полнохович О. Теоретичні та практичні аспекти захисту прав інтелектуальної власності в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 4 (44). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4\(44\)-1755-1768](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4(44)-1755-1768)
14. Поляков С. Ю., Куртов А. І., Нікітюк О. Б., Зміївський Г. А. Деякі аспекти та принципи управління інтелектуальною власністю в Україні. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2010. № 60. С. 72–83.
15. Тюрю Ю. І. Правові аспекти регулювання технологій штучного інтелекту у сфері інтелектуальної власності. *Становлення та розвиток прав. держави: проблеми теорії та практики*: матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 28–29 грудня 2022 р.). Львів – Торунь: Liha-Pres, 2022, с. 365–368.
16. Balym O. Legal aspects of intellectual property protection in the conditions of development of artificial intelligence: international experience and prospects of Ukraine. *Internauka*. 2022. № 2 (84). DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2025-2-10678>
17. IBM. Intellectual Property and Licensing. Armonk, NY: IBM Corporation. 2024. URL: <https://www.ibm.com/licensing> (дата звернення: 10.08.2025).

18. Nestlé Global. Research and Development at Nestlé. Vevey : Nestlé S.A. 2024. URL: <https://www.nestle.com/randd> (дата звернення: 10.08.2025).
19. Pfizer. Intellectual Property Policy. New York : Pfizer Inc. 2024. URL: <https://www.pfizer.com/purpose/intellectual-property> (дата звернення: 15.08.2025).
20. SoftServe. Intellectual Property and Innovation Policy. Львів : SoftServe Inc. 2024. URL: <https://www.softserveinc.com> (дата звернення: 19.08.2025).
21. World Intellectual Property Organization (WIPO). Official Website. Geneva : WIPO. 2024. URL: <https://www.wipo.int> (дата звернення: 24.08.2025).

References:

1. Vasyliov O. V. (2016). Intelektual'na vlasnist': vyznachennya, struktura ta rol' u suchasnykh ekonomichnykh umovakh [Intellectual property: definition, structure and role in modern economic conditions]. *Ekonomika i suspil'stvo – Economy and Society*, vol. 6, pp. 53–57. (in Ukrainian)
2. Dyundin V. D. (2014). Intelektual'na vlasnist' yak holovna skladova intelektual'noho potentsialu [Intellectual property as the main component of intellectual potential]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, vol. 5. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3021> (in Ukrainian)
3. Intelektualna vlasnist u tsyfrakh [Intellectual property in numbers]. Available at: https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/IP-in-Figures-2024-ua-web.pdf?utm_source=chatgpt.com (in Ukrainian)
4. Karmazin M. O. (2024). Porivnyal'no-pravovi pytannya zakhystu prav intelektual'noyi vlasnosti na tekhnolohiyi shtuchnoho intelektu [Comparative legal issues of protecting intellectual property rights on artificial intelligence technologies]. *Nashe pravo – Our Law*, vol. 3, pp. 183–188. DOI: <https://doi.org/10.32782/np.2024.3.23> (in Ukrainian)
5. Kasych A. O., Khymych I. G. (2013). Teoretychni osnovy otsinky ta obliku nematerial'nykh aktyviv [Theoretical foundations of valuation and accounting of intangible assets]. *Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu “KHPI” – Bulletin of the National Technical University “KhPI”*, vol. 50, pp. 69–75. (in Ukrainian)
6. Kasych, A., & Tkachenko, O. (2024). Upravlinnya intelektual'noyu vlasnistyu pidpryyemstva zadlya aktyvizatsiyi innovatsynoyi diyal'nosti v period povoyennoho vidnovlennya [Management of intellectual property of the enterprise to activate innovative activity in the period of post-war recovery]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and society*, vol. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-119/> (in Ukrainian)
7. Kirin R. S., Voznyuk N. I., Starchuk O. V. (2025). Shtuchnyy intelekt i patentne pravo v Ukrayini: vyklyky dlya pravovoyi systemy [Artificial intelligence and patent law in Ukraine: challenges for the legal system]. *Ukrainian political and legal discourse – Ukrainian political and legal discourse*. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15532979> (in Ukrainian)
8. Kirin R. S., Guty B. V., Dniprov O. S. (2025). Optyimizatsiya pravovykh mekhanizmiv zakhystu intelektual'noyi vlasnosti u sferi shtuchnoho intelektu ta tsyfrovoykh tekhnolohiy [Optimization of legal mechanisms for protecting intellectual property in the field of artificial intelligence and digital technologies]. *Ukrayins'kyi polityko-pravovyy dyskurs – Ukrainian political and legal discourse*, vol. 9. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15081410> (in Ukrainian)
9. Kirin R. S., Petrenko V. O., Kalmykov A. S. (2024). Problemy harmonizatsiyi natsional'noho zakonodavstva z mizhnarodnymi standartamy zakhystu prav intelektual'noyi vlasnosti [Problems of harmonization of national legislation with international standards for the protection of intellectual property rights]. *Ukrayins'kyi polityko-pravovyy dyskurs – Ukrainian political and legal discourse*, vol. 5. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15081410> (in Ukrainian)
10. Kolb S.O. (2025). Pravovi ta instytutsiyni zminy v systemi intelektual'noyi vlasnosti Ukrayiny [Legal and institutional changes in the intellectual property system of Ukraine]. *Elektronne naukowe vydannya “Analytychno-porivnyal'ne pravoznavstvo” – Electronic scientific publication “Analytical and Comparative Law”*, vol. 2, pp. 593–601. (in Ukrainian)
11. Kulinich O. O., Shyshka R. B. (2019). *Okhorona ta zakhyst prav intelektual'noyi vlasnosti: ekonomiko-pravovi pidkhody: monohrafiya* [Protection and enforcement of intellectual property rights: economic and legal approaches: monograph]. Kyiv: Lira-K Publishing House. (in Ukrainian)
12. Kulchiy O. O. (2024). Instytut avtors'koho prava v umovakh rozvytku instrumentiv heneratyvnogo shtuchnoho intelektu [The Institute of Copyright in the Conditions of Development of Generative Artificial Intelligence Tools]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho Natsional'noho Universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, vol. 2, no. 86, pp. 140–145. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.2.22> (in Ukrainian)
13. Polyukhovych O. (2025). Teoretychni ta praktychni aspekty zakhystu prav intelektual'noyi vlasnosti v Ukrayini [Theoretical and practical aspects of intellectual property rights protection in Ukraine]. *Naukovi innovatsiyi ta peredovi tekhnolohiyi – Scientific innovations and advanced technologies*, vol. 4 (44). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4\(44\)-1755-1768](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4(44)-1755-1768) (in Ukrainian)
14. Polyakov S. Yu., Kurtov A. I., Nikityuk O. B., Zmiyivskiy G. A. (2010). Deyaki aspekty ta pryntsypy upravlinnya intelektual'noyu vlasnistyu v Ukrayini [Some aspects and principles of intellectual property management in Ukraine]. *Visnyk NTU “KHPI” – Bulletin of NTU “KhPI”*, vol. 60, pp. 72–83. (in Ukrainian)
15. Tyurya Yu. I. (2022). Pravovi aspekty rehulyuvannya tekhnolohiy shtuchnoho intelektu u sferi intelektual'noyi vlasnosti [Legal aspects of regulating artificial intelligence technologies in the field of intellectual property]. *Stanovlennya ta rozvytok prav. derzhavy: problemy teorii ta praktyky* : XV Mizhnarodna nauково-praktichna konferenciya (Mykolaiv, December 28–29, 2022). Lviv – Toruń: Liha-Press. (in Ukrainian)
16. Balym O. (2022). Pravovi aspekty zakhystu intelektual'noyi vlasnosti v umovakh rozvytku shtuchnoho intelektu: mizhnarodnyy dosvid ta perspektyvy Ukrayiny [Legal aspects of intellectual property protection in the conditions of

development of artificial intelligence: international experience and prospects of Ukraine]. *Internauka – Interscience*, vol. 2, no. 84. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2025-2-10678> (in Ukrainian)

17. IBM. Intelektual'na vlasnist' ta litsenzuvannya [IBM. Intellectual Property and Licensing]. Available at: <https://www.ibm.com/licensing> (in Ukrainian)

18. Nestlé Global. Doslidzhennya ta rozrobky v Nestlé [Nestlé Global. Research and Development at Nestlé]. Available at: <https://www.nestle.com/randd> (in Ukrainian)

19. Pfizer. Polityka intelektual'noyi vlasnosti [Pfizer. Intellectual Property Policy]. Available at: <https://www.pfizer.com/purpose/intellectual-property> (in Ukrainian)

20. SoftServe. Intelektual'na vlasnist' ta innovatsiyna polityka [SoftServe. Intellectual Property and Innovation Policy]. Available at: <https://www.softserveinc.com> (in Ukrainian)

21. Vsesvitnya orhanizatsiya intelektual'noyi vlasnosti (VOIV) [World Intellectual Property Organization (WIPO)]. Available at: <https://www.wipo.int> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 06.10.2025